

บทที่ 3

บทบาทของสหรัฐฯ ที่มีต่อการสร้างความมั่นคงทางการเมืองในอิรัก ตั้งแต่หลังสงครามอิรัก (ปี 2546-2549)

ในการทำสงครามต่ออิรักของสหรัฐฯ เมื่อปี 2546 นั้น มีพันธมิตรสำคัญ 2 ประเทศ ได้แก่ สหราชอาณาจักร และออสเตรเลีย เข้าร่วมกับฝ่ายสหรัฐฯ ในการทำสงครามครั้งนี้ ซึ่งมีได้เป็นไปในลักษณะ “พหุภาคี” ที่เป็นมาตรการร่วมกัน (collective measure) ของสหประชาชาติ ดังนั้นก่อนที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจะผ่านมติที่ 1483/ 2003 ว่าด้วยการเลิกการคว่ำบาตรต่ออิรักและการบูรณะอิรักในวันที่ 22 พฤษภาคม 2546 สหรัฐฯ ได้แสดงบทบาทนำในการจัดการกับอิรักภายหลังสงคราม โดยกระทรวงกลาโหมของสหรัฐฯ ได้ทำหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการเข้าครองสิทธิ์เป็นผู้กำหนดแนวทางบูรณะฟื้นฟูอิรัก โดยในเบื้องต้นได้มีหลักการเป็นเอกสารคือ “พันธกรณีต่ออิรักหลังสงคราม” (A Commitment to Post-War Iraq) โดยมีสาระสำคัญ ได้แก่

1. จะต้องแสดงต่อชาวอิรักอย่างชัดเจนว่า สหรัฐฯ เข้ามาทำการ “ปลดปล่อย” อิรัก ไม่ใช่การเข้าครอบครอง (occupy) หรือควบคุม (control) ประชาชนและเศรษฐกิจของอิรัก
2. สหรัฐฯ จะทำลายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Weapons of Mass Destruction) ให้หมดไป ซึ่งได้แก่ อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ และอาวุธนิวเคลียร์ โดยรวมถึงพาหนะในการนำส่งอาวุธเหล่านั้นด้วย เช่น จรวดชนิดต่าง ๆ (ที่มีขีดความสามารถในการยิงได้เกินระยะ 150 กิโลเมตร)
3. สหรัฐฯ จะทำลายเครือข่ายระบบก่อการร้ายในอิรัก ซึ่งเป็นส่วนที่สนับสนุนระบบก่อการร้ายระหว่างประเทศที่สำคัญ โดยสหรัฐฯ จะใช้ทั้งวิถีทางทหารและการบังคับด้วยกฎหมาย
4. สหรัฐฯ จะให้การอารักขาแก่บูรณภาพของดินแดนอิรัก โดยจะไม่ทำการแบ่งแยกดินแดนของอิรักด้วยวิธีใด ๆ เลย

5. สหรัฐฯ จะฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจและการเมืองในอิรัก เพื่อให้อิรักเป็นประเทศที่มีเสถียรภาพ และความอุดมสมบูรณ์โดยเร็วที่สุด และสหรัฐฯ จะฟื้นฟูให้อิรักเป็นประเทศที่เคารพกฎหมายและหลักการแห่งประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐบาลที่ได้มาจากการเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมที่หลากหลายในอิรัก

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น สหรัฐฯ จะยังคงอยู่ในอิรักจนกว่าจะสามารถปฏิบัติการบรรลุตามภารกิจดังกล่าวข้างต้นให้แล้วเสร็จ และสหรัฐฯ จะทำการถอนกำลังออกโดยเร็วที่สุด เนื่องจากประเทศอิรักเป็นสมบัติของชาวอิรักทั้งปวง¹

การเข้ามามีบทบาทของสหรัฐฯ ในอิรักภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการสำคัญของสหรัฐฯ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สหรัฐฯ ใช้ยุทธศาสตร์รอบด้านในการปราบปรามกลุ่มต่อต้านในอิรักเพื่อสร้างเสถียรภาพและความมั่นคง หลังจากยึดครองอิรักมากกว่า 2 ปี โดยใช้ปฏิบัติการทางการทหารกวาดล้างกลุ่มต่อต้านร่วมกับหน่วยความมั่นคงของอิรักที่ได้รับการฝึกอบรมพิเศษ และให้กองกำลังอิรักลาดตระเวนแทนกองกำลังสหรัฐฯ เพื่อเป็นเกราะป้องกันและลดภารกิจของกองกำลังสหรัฐฯ รวมทั้งสร้างแนวร่วมจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับอิรัก ในการปิดล้อมกลุ่มต่อต้านและควบคุมเส้นทางลักลอบนำเข้าอาวุธต่างชาติ นอกจากนี้ยังใช้มาตรการทางการเมืองโดยเจรจาจับกับกลุ่มผู้นำกลุ่มมุสลิมซุนนีกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนการหาแหล่งข่าวจากคนท้องถิ่นในพื้นที่ที่คาดว่าเป็นฐานที่มั่นของกลุ่มต่อต้าน ทั้งนี้แม้แนวทางของสหรัฐฯ ยังไม่สามารถแก้ปัญหาความรุนแรงในอิรักได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่ก็ทำให้สถานการณ์ความรุนแรงจำกัดพื้นที่และสามารถส่งมอบการดูแลด้านความมั่นคงให้กับกองกำลังอิรักได้ในบางพื้นที่ เช่น ที่เมืองนายฟ

2. จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในอิรักมาโดยตลอด ทำให้การสถาปนาความมั่นคงในอิรักอาจต้องใช้แผนการระยะยาว โดยสหรัฐฯ ใช้วิธีทางการทหารและทางการเมือง ซึ่งยุทธศาสตร์ทางการทหารของสหรัฐฯ ประการหนึ่ง คือ การสร้างและพัฒนาหน่วยความมั่นคงของอิรัก โดยเฉพาะกองกำลังมุสลิมชีอะฮ์และชาวเคิร์ด เพื่อให้กองกำลังนี้ลาดตระเวนและปฏิบัติการด้านการทหารแทนกองกำลังสหรัฐฯ เพื่อลดความเสี่ยงและความสูญเสียจากการโจมตีของกลุ่มต่อต้าน

¹ A Commitment to Post-War Iraq available in <http://www.defendamerica.mil/iraq>

โดยกองกำลังอิรักที่สามารถปฏิบัติการแทนกองกำลังสหรัฐฯ ที่สำคัญได้แก่ กองกำลังติดอาวุธสุนัขป่า (Wolves Brigade) ซึ่งเป็นทหารชาวเคิร์ดรับผิดชอบในพื้นที่ทางตอนเหนือของอิรัก โดยเฉพาะเมืองโมซูล ซึ่งเป็นแหล่งซ่องสุมของกลุ่มมุสลิมซุนนีและกลุ่มต่อต้านกลุ่มต่าง ๆ และกองกำลังไทเกอร์ (Tigers) เป็นทหารมุสลิมที่อะฮ์ลิซอบทางตอนใต้ของอิรัก โดยเฉพาะเมืองบัสเราะฮ์ และนายฟ ทั้งกองกำลังติดอาวุธสุนัขป่าและกองกำลังไทเกอร์ ได้รับการฝึกการรบแบบสงครามกองโจรและการรบในเมือง ซึ่งถือว่าทั้งสองหน่วยเป็นกองกำลังปฏิบัติการพิเศษของอิรัก

3. นอกจากนี้ สหรัฐฯ ได้สร้างแนวร่วมด้านความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกับอิรัก โดยเฉพาะซีเรียและอิหร่าน ซึ่งประเทศเหล่านี้ต้องการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจจากสหรัฐฯ และประชาคมโลกที่กล่าวหาว่าให้ความช่วยเหลือกลุ่มก่อการร้าย โดยเฉพาะซีเรียสนับสนุนการกวาดล้างกลุ่มต่อต้านทางตะวันตกของอิรัก โดยให้กองกำลังติดอาวุธประจำการบริเวณพรมแดนซีเรีย-อิรัก พร้อมกับปิดพรมแดน ขณะที่สหรัฐฯ ตั้งกองกำลังภายในประเทศเพื่อปิดล้อมกลุ่มต่อต้าน โดยเฉพาะในเมืองอัล-กออิม (Al-Qaim) และอัล-อันบาร์ (Al-Anbar) ซึ่งเป็นฐานที่มั่นของกลุ่มนายอะบู มุสอับ อัล-ซาร์กอวีและเป็นจุดลี้ภัยหลบหนีเข้านกรบจากซีเรีย โดยเฉพาะในปฏิบัติการมาทาดอร์ (Matador) เมื่อกลางเดือนพฤษภาคม 2548 ทำให้กองกำลังสหรัฐฯ สามารถทำลายฐานที่มั่นของกลุ่มมุสลิมซุนนีและจับกุมกลุ่มต่อต้านได้จำนวนมาก

4. ขณะที่ทางตอนเหนือ สหรัฐฯ ได้พยายามเพิ่มบทบาทของตนโดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชนกลุ่มน้อยในพื้นที่กลุ่มต่อต้าน ได้แก่ ชาวซีอะฮ์-เติร์ก ผ่านทางนายอับรอฮีม อัล-ญะฮ์ฟีรี นายกรัฐมนตรีรัฐบาลเฉพาะกาลอิรักในเมืองตัล อะฟาร์ (Tal Afar) ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ของกลุ่มต่อต้านในการใช้เป็นจุดผ่าน (transit point) ของนกรบต่างชาติและชนอาวูดมายังอิรัก โดยมีการทำข้อตกลงลับในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน กล่าวคือ กลุ่มชาวเติร์กจะร่วมรบกับกองกำลังสหรัฐฯ และอิรัก พร้อมกับให้ข้อมูลข่าวกรองที่หลบซ่อนของกลุ่มอัล กออิดะฮ์ และที่ซ่อนอาวูดในพื้นที่ รวมทั้งแผนที่เส้นทางลี้ภัยของนกรบต่างชาติ ขณะที่รัฐบาลอิรักให้คำมั่นว่าจะช่วยปกป้องชุมชนชาวเคิร์ดจากกลุ่มต่อต้านและจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งให้สิทธิในการเป็นชนกลุ่มน้อยในอิรัก

5. สำหรับยุทธศาสตร์ทางการเมือง สหรัฐฯ ใช้การเจรจาลับกับผู้นำกลุ่มมุสลิมซุนนีกลุ่มต่าง ๆ เพื่อยุติความรุนแรงและเกลี้ยกล่อมให้กลุ่มเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองรวมทั้งแย่งพลังมวลชนจากกลุ่มต่อต้าน โดยมีการเจรจาหลายครั้งในช่วงเดือนมิถุนายน 2548

ระหว่างเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ทหารระดับสูง เจ้าหน้าที่ข่าวกรองระดับสูง เจ้าหน้าที่ด้านพลเรือน และผู้แทนจากสถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ณ กรุงแบกแดด รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาลอิรัก ซึ่งเป็นชาวซุนนีและเคอฮาซีในสหรัฐฯ มากกว่า 20 ปี กับผู้แทนกลุ่มอันศอรุซซุนนะฮ์ (Ansar al-Sunna) และกลุ่มกองทัพอิสลาม (Islamic Army) บริเวณทางตอนเหนือของกรุงแบกแดด ซึ่งนายโดนัลด์ รัมสเฟลด์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ ยืนยันว่า การใช้แนวทางการทหารอย่างเดียวไม่สามารถชนะกลุ่มต่อต้านได้ แต่การได้รับความร่วมมือจากชาวอิรักต่างหากที่จะสามารถเอาชนะกลุ่มต่อต้านได้²

แม้ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ ยังไม่สามารถสร้างเสถียรภาพในอิรักได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ทางทหารสหรัฐฯ ก็สามารถมีบทบาทและอำนาจของสหรัฐฯ ในอิรักได้อย่างชัดเจน และสามารถจำกัดการเคลื่อนไหวและแหล่งหลบซ่อนของกลุ่มต่อต้านได้ รวมทั้งจำกัดพื้นที่การก่อเหตุรุนแรงของกลุ่มต่อต้าน โดยสหรัฐฯ สามารถส่งมอบการดูแลด้านความมั่นคงให้กับกองกำลังอิรักได้ในพื้นที่ที่ค่อนข้างมีเสถียรภาพ และมีแผนจะส่งมอบความรับผิดชอบด้านความมั่นคงให้กับกองกำลังอิรักในหลายเมือง โดยเฉพาะทางตอนใต้ของอิรัก โดยมีการส่งมอบเมืองนายัฟเป็นเมืองแรก เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 การส่งมอบความรับผิดชอบด้านความมั่นคงดังกล่าวเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ถึงความคืบหน้าในการสร้างความมั่นคงในอิรัก และสอดคล้องกับแผนการลดกำลังนาชาตินาชาติของหลายประเทศ ในปลายปี 2549

สำหรับในการดำเนินการนั้น เริ่มต้นอย่างชัดเจนเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2547 คณะบริหารประเทศชั่วคราวของกองกำลังพันธมิตร (CPA) ร่วมกับสหรัฐฯ ได้ประกาศจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาล (Transitional Government) ของอิรักขึ้น โดยมีนายอิยาด อาละวี (Iyad Alawi) เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายอาละวี เป็นผู้ที่ได้รับการขนานนามในหมู่ชาวอิรักโดยทั่วไปว่า เป็น “คนของ CIA” (CIA Man) จากการที่มีการติดต่อประสานงานที่ดีกับทั้งสหรัฐฯ และสหราชอาณาจักร และยังมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศซาอุดีอาระเบียและคูเวต พันธมิตรสำคัญของสหรัฐฯ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง³ การแต่งตั้งนายอาละวีครั้งนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความต้องการ

² http://www.cpa-iraq.org/transcripts/20040224_Rumsfeld_borders.html accessed on 11 July 2006.

³ http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/middle_east/3757923.stm accessed on 11 November 2006.

ในการคงไว้ซึ่งอำนาจในการควบคุมปกครองอิรักผ่านพันธมิตรของสหรัฐฯ ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองอิรัก นั่นเอง

เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2548 อิรักได้มีการเลือกตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ มีจำนวนสมาชิก 275 ที่นั่ง ทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของอิรัก โดยพรรคการเมืองตัวแทนชาวชีอะฮ์ ได้รับเลือกรวม 183 ที่นั่ง และกลุ่มชาวเคิร์ดได้รับเสียงข้างมากเป็นอันดับ 2 ซึ่งสภาร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้แต่งตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้นเมื่อวันที่ 6 เมษายน 2548 เพื่อทำหน้าที่บริหารประเทศ โดยการคัดเลือกและการแต่งตั้ง ประธานาธิบดี รองประธานาธิบดี และ นายกรัฐมนตรีคนใหม่ของอิรัก โดยสภาร่างรัฐธรรมนูญได้คัดเลือกให้นายญะลาล ฏอลาบานี (Jalal Talabani) ผู้นำพรรคประชาธิปไตยของชาวเคิร์ด (Kurdish Democratic Party) หรือ KDP ที่มีจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจำนวน 75 คน หรือกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ให้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีอิรัก ต่อจากนายกอซี ญาวีร์ (Ghazi Yawer) ผู้นำชาวซุนนี ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นรองประธานาธิบดีซุนนี (ได้รับเลือก 17 ที่นั่ง) พร้อมกับนายอะฮ์ดีล อับดุล มะฮ์ดี (Adel Abdul Mahdi) ชาวชีอะฮ์ และสำหรับนายกรัฐมนตรี นายอิบรอฮีม ญะฮ์ฟะรี (Ibrahim Jaafari) เป็นชาวชีอะฮ์สายอนุรักษนิยม เป็นผู้นำพรรคดะอ์วะฮ์ อิสลามียะฮ์ (Dawa Islamiya) มีความใกล้ชิดกับอิหร่านและต่อต้านรัฐบาลของอดีตประธานาธิบดีชัคดัม ฮุสเซน ซึ่งได้ลี้ภัยอยู่ในสหราชอาณาจักรตั้งแต่ปี 2532 จากนั้นได้มีการร่างรัฐธรรมนูญของอิรักฉบับถาวรแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2548 และเปิดให้มีการลงประชามติทั่วประเทศในวันที่ 15 ตุลาคม 2548 ในครั้งนั้น แม้ว่าจะมีปัญหาการต่อต้านและการคัดค้านมากมายแต่ในที่สุด ประชาชนชาวอิรักก็ได้มีการลงคะแนนเสียงรับรองร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าว ที่จะได้มีการนำมาใช้สำหรับการปกครองประเทศอิรักต่อไป ทั้งนี้ปัญหาเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ มีหลายประการ อาทิ

1. ปัญหาเรื่องคำจำกัดความของคำว่า **สมาพันธรัฐ** (federalism) ซึ่งฝ่ายซุนนีไม่เห็นด้วยกับการใช้คำว่า สมาพันธรัฐ เนื่องจากเห็นว่า การใช้ถ้อยคำดังกล่าวจะนำมาซึ่งความแตกแยกของอิรักออกเป็นรัฐอิสระ โดยมองว่า ฝ่ายเคิร์ดที่อยู่ทางเหนือ และฝ่ายชีอะฮ์ที่อยู่ทางตอนใต้จะมีการปกครองตนเองในลักษณะที่เป็นอิสระมากขึ้นเรื่อย ๆ จนอาจถึงขั้นจะแตกแยกออกเป็นรัฐอิสระ ซึ่งฝ่ายซุนนีไม่สามารถยอมรับได้เนื่องจากทางตอนเหนือและตอนใต้เป็นแหล่งน้ำมันที่สำคัญของอิรัก

2. ปัญหาเรื่องรูปแบบการจัดสรรรายได้ที่เกิดขึ้นจากน้ำมัน ยังมีได้มีการกำหนดจัดสรรอย่างลงตัว
3. ปัญหาเรื่องการทำหนดสิทธิอำนาจในการให้สัมปทานน้ำมันของอิรัก
4. ปัญหาเรื่องการจัดสรรน้ำจืดระหว่างภาคต่าง ๆ

ปัญหาการระบุเกี่ยวกับรัฐอิรัก ซึ่งฝ่ายชุนนี้ต้องการให้ระบุว่า **อิรักเป็นรัฐอาหรับ** ทว่าความเห็นดังกล่าว ฝ่ายเคิร์ดไม่ยอมรับ เนื่องจากเห็นว่าไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง เนื่องจากชาวเคิร์ดกว่า 6 ล้านคนมิได้มีเชื้อสายอาหรับ ในร่างรัฐธรรมนูญจึงได้ระบุถ้อยคำเพียงว่า **อิรักเป็นรัฐอิสลาม และอิรักเป็นหนึ่งในผู้ก่อตั้งสันนิบาตอาหรับ**

ภายหลังจากชาวอิรักได้ลงประชามติ (referendum) รับรองว่ารัฐธรรมนูญฉบับถาวรไปเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2548 สำหรับการลงประชามติดังกล่าว นั้น มีชาวอิรักออกไปใช้สิทธิมากพอสมควร เป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 63-34 ของผู้มีสิทธิจำนวน 15.5 ล้านคน⁴ โดยการลงมติรับรองร่างรัฐธรรมนูญที่ผ่านมานั้น ได้รับการสนับสนุนจากชาวชีอะฮ์และชาวเคิร์ด ซึ่งชาวมุสลิมชีอะฮ์มีสัดส่วนมากถึงร้อยละ 60 ของประเทศ และชาวเคิร์ดซึ่งมีสัดส่วนอีกร้อยละ 20 และได้ออกมาสนับสนุนร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้รวมกันเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 75 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งมากกว่ามุสลิมชุนนี้ ทั้งนี้ ภายใต้อำนาจรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวได้กำหนดไว้ว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรดังกล่าวจะเป็นอันตกไปทันทีหากมีเสียงคัดค้านอย่างน้อย 2 ใน 3 ของ 3 จังหวัดจากจำนวนทั้งหมด 18 จังหวัดของอิรัก โดยเฉพาะในจังหวัดที่มีประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวชุนนี้ เช่น อันบาร์ (Anbar) เศาะลาฮุดดีน (Salahuddin) และดิญาละฮ์ (Diyala)⁵

ในการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อจัดตั้งรัฐบาลประชาธิปไตยภายในเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2548 นั้น ก็ได้สะท้อนความวุ่นวายทางการเมืองมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ เหตุระเบิดพลีชีพ การจับตัวชาวอิรักและชาวต่างชาติในอิรักเพื่อเป็นการข่มขู่มิให้ประชาชนชาวอิรักออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งของกลุ่มหัวรุนแรงต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม ชาวอิรักจำนวนหลายล้านคนได้ไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งแรกภายใต้อำนาจรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

⁴ http://news.yahoo.com/s/nm/20051017/wl_nm/iraq_dc_677&printer=1 accessed on 1 December 2005.

⁵ <http://www.komchadluek.net/search/lastnews.php> accessed on 1 December 2005.

ทั้งนี้การนับคะแนนคาดว่าจะใช้เวลาหลายวัน นายซัลเมย์ คอลีซาด (Zalmay Khalilzad) เอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำอิรักกล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นไปด้วยดี มีประชาชนออกมาใช้สิทธิเป็นจำนวนมาก⁶ ขณะที่ประธานาธิบดีบุชแสดงความเห็นว่า เป็นก้าวที่สำคัญที่นำไปสู่เป้าหมาย (การสร้างประชาธิปไตยในอิรัก)⁷ ผลการเลือกตั้งสามารถประกาศได้ก็เมื่อเวลาล่วงเลยจนถึงเดือนมีนาคม 2549

การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาซึ่งมีจำนวน 275 ที่นั่งในครั้งนี้ ได้มีผู้สมัครจำนวน 7,700 คน โดยมีนักการเมืองคนสำคัญของอิรักลงสมัครทั้งจากกลุ่มซุนนี กลุ่มชีอะฮ์ และกลุ่มเคิร์ด พรรคพันธมิตรเอกภาพของชาวอิรัก (United Iraqi Alliance) หรือ UIA ซึ่งเป็นพรรคตัวแทนกลุ่มมุสลิมชีอะฮ์ ชนกลุ่มใหญ่ในอิรัก นำโดยนายอิบรอฮีม อัล-ญะฮ์ฟะรี นายกรัฐมนตรีอิรัก ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสมัชชาแห่งชาติอิรักมากที่สุด คือ 140 คน หรือร้อยละ 50.9 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด รองลงมาได้แก่ พรรคพันธมิตรรักชาติแห่งคูร์ดิสถาน (Democratic Patriotic Alliance of Kurdistan) ของชนกลุ่มน้อยชาวเคิร์ด ได้รับเลือกตั้งจำนวน 75 คน และอันดับสามได้แก่ พรรคเนชั่นแนลลิสต์แห่งชาวอิรัก (Iraqi National List) ซึ่งเป็นพรรคสายกลางของนายอียาด อาละวี ชาวชีอะฮ์ อดีตนายกรัฐมนตรอิรักในรัฐบาลชั่วคราว จำนวน 40 คน และสำหรับกลุ่มชาวซุนนีได้รับการเลือกตั้งจำนวน 16 คน ทำให้พรรคพันธมิตรเอกภาพของชาวอิรัก (UIA) ของชาวชีอะฮ์ ซึ่งมีเสียงในสมัชชาแห่งชาติอิรักมีเสียงเกินกึ่งหนึ่ง (จากจำนวนทั้งหมด 275 ที่นั่ง) สามารถจัดตั้งรัฐบาลเพียงพรรคเดียวได้ อย่างไรก็ตาม หลายฝ่ายโดยเฉพาะสหรัฐฯ เห็นถึงความจำเป็นในการดึงกลุ่มชาวซุนนีและชนกลุ่มน้อยชาวเคิร์ด เข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลด้วย ดังนั้น การจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรอิรักอัล-ญะฮ์ฟะรี จึงต้องเป็นไปในลักษณะการจัดสรรตำแหน่งและผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความต้องการและผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน

การเลือกตั้งครั้งนี้แม้จะเป็นความสำเร็จส่วนหนึ่งของรัฐบาลอิรักและสหรัฐฯ ในการดำเนินการสร้างประชาธิปไตยในอิรัก ซึ่งขั้นตอนต่อไปได้แก่การจัดตั้งรัฐบาลถาวรอิรักภายในสิ้นปี

⁶ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2005/12/21/AR2005122102056.html> accessed on 3 December 2005.

⁷ Ibid.

2548 แต่ปัญหาที่สำคัญต่อจากนี้ ก็คือการเจรจาระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในการจัดตั้งรัฐบาล โดยเฉพาะในตำแหน่งสำคัญ ๆ ซึ่งมีการคาดการณ์ว่า การจัดตั้งรัฐบาลถาวรอิรักน่าจะใช้เวลาหลายเดือน อย่างไรก็ตาม แม้สหรัฐฯ จะได้ดำเนินยุทธศาสตร์และปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพในประเทศอิรัก แต่เมื่อพิจารณาการดำเนินไปของระบอบประชาธิปไตยในอิรัก จะเห็นได้ว่ากระบวนการประชาธิปไตยในอิรักนั้น ได้ก่อให้เกิดความแตกแยกและความรุนแรงมากขึ้นในประเทศอิรัก ใน 3 ด้านสำคัญ ได้แก่

1. **สมรรถนะด้านการทหาร (Military Capability):** ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า จำนวนทหารสหรัฐฯ ที่ประจำการอยู่ในพื้นที่ประเทศอิรัก มีจำนวนถึง 148,000 คน ใน 40 ฐานปฏิบัติการ (ปี 2548)⁸ แม้ว่าจะมีแนวโน้มที่จะลดลงในอนาคต แต่ก็เห็นได้จากคำกล่าวของประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ที่ได้กล่าวเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2549 ก็ได้แสดงให้เห็นว่าคงจะไม่เร็ว ๆ นี้อย่างแน่นอนที่สหรัฐฯ จะถอนกำลังทหารออกจากอิรัก “แม้ว่าเราได้สร้างความก้าวหน้าให้เกิดขึ้น และกองกำลังอิรักก็ได้มีการแสดงบทบาทนำมากขึ้นเรื่อย ๆ เราน่าจะสามารถลดจำนวนทหารของเราลงได้ แต่การตัดสินใจนั้น จะขึ้นอยู่กับผู้บัญชาการของกองทัพไม่ใช่โดยนักการเมืองในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี.”⁹

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาถึงประเด็นของการคงอยู่ของกองกำลังทหารสหรัฐฯ รวมถึงชาติพันธมิตรอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นสหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ ออสเตรเลีย ฯลฯ นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึก และปฏิกิริยาของประชาชนชาวอิรักและประชาชนชาวอเมริกันเองเป็นอย่างมาก การคงอยู่ของกองกำลังต่างชาติเหล่านี้ ได้ส่งผลให้ประชาชนชาวอิรักแบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายอย่างชัดเจนจากประเด็นนี้ คือ กลุ่มที่สนับสนุนการคงอยู่ของกองกำลังทหารสหรัฐฯ และชาติพันธมิตร และกลุ่มที่ไม่พอใจและทำการต่อต้านกองกำลังดังกล่าว¹⁰ ดังที่เราจะเห็นภาพการใช้ความรุนแรงของกลุ่มนี้ในสื่อต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาโดยมีเป้าหมายที่กองกำลังทหารต่างชาติ โดยเฉพาะทหาร

⁸ <http://www.globalsecurity.org/military/facility/iraq-2005.htm> accessed on 9 November 2006.

⁹ <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2006/01/20060131-10.html> accessed on 1 February 2006.

¹⁰ <http://www.thenation.com/docprint.mhtml?i=2006123&s=hayden> accessed on 24 January 2006.

สหรัฐฯ เป็นหลัก รวมถึงประชาชนชาวอิรักที่ให้การสนับสนุนการคงอยู่ของกองกำลังทหารต่างชาติ ด้วย ประกอบกับภาพลักษณ์ที่เลวร้ายของทหารสหรัฐฯ ในการกระทำทารุณกรรมและลบหลู่เซลดย สงครามชาวอิรักอย่างโหดร้ายและทารุณ ที่ปรากฏออกทางสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของ ทหารสหรัฐฯ ที่ทารุณกรรมนักโทษชาวอิรักที่เรือนจำอะบู กรอฮิบ และภาพที่สื่อออสเตรเลีย แพร่ภาพการทารุณกรรมนักโทษอิรักของสหรัฐฯ ออกมาอีกชุดหนึ่งเมื่อต้นปี 2549 และมีออกมา อย่างต่อเนื่อง ก็ยิ่งตอกย้ำให้ความรู้สึกต่อต้านกองทัพอิรักในอิรักมีมากขึ้น และอาจนำมาสู่ ความรุนแรงระหว่างกลุ่มสนับสนุนและกลุ่มต่อต้านได้ แม้ว่าจะได้มีการพิจารณาลงโทษนายทหาร บางส่วนของสหรัฐฯ ในการกระทำดังกล่าวแล้ว แต่ก็ไม่อาจลบล้างความไม่พอใจของชาวอิรักที่มี ต่อการคงอยู่ของกองกำลังสหรัฐฯ ในผืนแผ่นดินอิรักได้ โดยนับตั้งแต่การส่งกองกำลังสหรัฐฯ เข้า ไปในอิรักเมื่อเดือนมีนาคม 2546 ทหารสหรัฐฯ เสียชีวิตในอิรักแล้วกว่า 2,000 คน¹¹

ภาพที่ 3: ภาพแสดงการทารุณกรรมนักโทษชาวอิรักของทหารสหรัฐฯ
ที่มา: <http://www.meaus.com/2004-Torture-in-iraq.JPG>

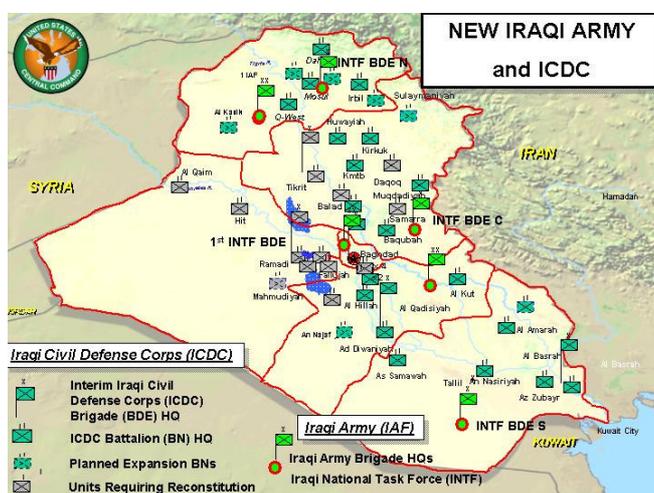
และเมื่อพิจารณาถึงขีดความสามารถและศักยภาพของกองกำลังของอิรักเอง แม้ว่าใน ปัจจุบันจะมีการจัดตั้งกองทัพอิรักใหม่ (New Iraqi Army) ที่เพิ่งได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2546 ภายคณะบริหารประเทศชั่วคราวของกองกำลังพันธมิตร (CPA) และขณะนี้ มี กำลังราว 3,500 นาย โดยเป็นทหารปฏิบัติหน้าที่อยู่เพียง 2,000 นาย ส่วนที่เหลืออยู่ระหว่างการฝึก¹² และกองกำลังป้องกันพลเรือนอิรัก (Iraqi Civil Defense Corps) ซึ่งเป็นชื่อใหม่ที่ตั้งขึ้นแทน

¹¹ <http://www.cnn.com/SPECIALS/2006/iraq/forces/casualties/> accessed on 25 October 2006.

¹² <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/nia.htm> accessed on 14 February 2006.

ซึ่งกองกำลังป้องกันแห่งชาติอิรัก (Iraqi National Guard) เดิม ในสมัยประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ที่ได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2547 ภายใต้รัฐบาลชั่วคราวของนายกรัฐมนตรี อียาด อาลาวี¹³ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพลเรือนทั่วไปที่ไม่มีความชำนาญและศักยภาพที่เพียงพอที่จะควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงต่าง ๆ ได้ หากปราศจากกองกำลังทหารต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกองทัพสหรัฐฯ ในส่วนของรัฐบาลอิรักเองก็ได้ออกมาแสดงความสำคัญของการคงอยู่ของกองกำลังสหรัฐฯ เช่นกัน โดยนายญะลาล ฎอลาบานี ประธานาธิบดีอิรักได้กล่าวว่า

“อาจจะต้องใช้เวลา 1-2 ปี ในการที่กองกำลังอิรักสามารถรับมือภาระด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยจากกองกำลังสหรัฐฯ ได้”¹⁴

ภาพที่ 4: ภาพแผนที่แสดงที่ตั้งของกองทัพอิรักใหม่ (NIA) และกองกำลังป้องกันพลเรือนอิรัก (ICDC)

ที่มา: <http://www.globalsecurity/military/world/iraq/nia.htm>

ดังนั้น ศักยภาพอันจำกัดของกองทัพและกองกำลังของรัฐบาลอิรักเองก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกันในประเด็นที่ประชาชนอิรักให้ความสำคัญ เนื่องจากกองทัพและกองกำลังของรัฐบาลอิรักยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและจัดการกับความวุ่นวายที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศอิรักได้ และเกิดความขัดแย้งที่รุนแรง

¹³ Ibid.

¹⁴ http://www.redorbit.com/news/international/262967/prepoll_violence_in_iraq_as_bush_urges_patience/ accessed on 14 February 2006.

ในสังคมเกี่ยวกับการคงอยู่ของกองกำลังต่างชาติเพื่อรับรองเสถียรภาพความเป็นประชาธิปไตยในอิรัก และเมื่อประกอบกับภาพลักษณ์ที่เลวร้ายของกองทัพสหรัฐฯ ที่กระทำกับเชลยสงครามชาวอิรักอย่างโหดร้าย ก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความไม่พอใจ และอาจนำไปสู่การปะทะกันอย่างรุนแรงของประชาชนทั้งสองฝ่ายในอิรักได้ในที่สุด

2. โครงสร้างทางการเมือง (Political Structure): ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของอิรักระบุว่า "อิรักเป็นประเทศที่มีอิสรภาพ โดยมีระบบการปกครองของรัฐบาลแบบประชาธิปไตย ในรูปแบบสหพันธรัฐ และเป็นสาธารณรัฐที่มีระบบตัวแทน"

[“Iraq is an independent nation, and its system of government is a democratic, federal, representative republic.”¹⁵]

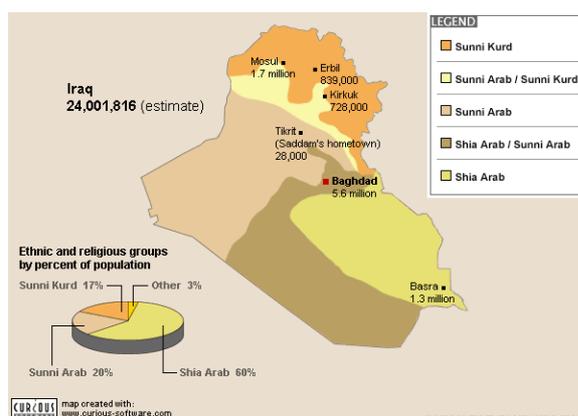
ซึ่งประเด็นของการร่างรัฐธรรมนูญที่มีการกำหนดให้อิรักเป็นประเทศประชาธิปไตยที่ประเทศอิรักและประชาชนชาวอิรักไม่เคยได้มีโอกาสสัมผัสมาก่อนนั้น ในด้านหนึ่งประเด็นนี้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนชาวอิรักกลุ่มต่าง ๆ ที่จะมีโอกาสทางการเมืองได้ทุกกลุ่ม แต่เมื่อพิจารณาอีกด้านหนึ่งนั้น ประเด็นนี้ก็ปัญหาทางโครงสร้างสำคัญประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของประเทศอิรักได้ กล่าวคือ

การปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามความหมายของกาเบรียล อัลมอนต์ (Gabriel Almond) และซิดนีย์ เวอร์บา (Sidney Verba) นั้น หมายถึง การปกครองในระบอบที่ประชากรในสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง ซึ่งจำเป็นต้องมีการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองอันประกอบด้วยบรรทัดฐานและทัศนคติของประชาชนทั่วไป อันเป็นส่วนประกอบที่สำคัญมากกว่าสถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการของระบอบประชาธิปไตย การลงประชามติ พรรคการเมืองหรือการเลือกตั้ง¹⁶ ซึ่งเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ดีที่ทำให้ประชาชนทุกกลุ่มของอิรักได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนกำหนดอนาคต และทิศทางในการดำเนินนโยบายของ

¹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Proposed_Iraqi_constitution

¹⁶ Gabriel Almond and Sidney Verba, *The Civic Culture: Political Attitude and Democracy in Five Nations*, (Boston: Little, Brown and Company, 1963), 3. Also, see Gabriel Almond and Sidney Verba, *The Civic Culture Revisited*, (Boston: Little, Brown and Company, 1980), 27.

ประเทศตนเอง แต่ในกรณีของประเทศอิรักนั้น ประชากรของอิรักเอง ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเรียนรู้การปกครองในระบบประชาธิปไตย ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนเอง ประชาชนก็ไม่เคยได้มีกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมหรือการสร้างบรรทัดฐานทางสังคม เพื่อสร้างและก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่ประชาชน และสถาบันทางการเมืองที่มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประกอบกับค่านิยมทางการเมืองปกครองแบบชนเผ่าที่ไม่คุ้นชินกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมอาหรับในเกือบทุกประเทศ¹⁷ รวมทั้งปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของอิรัก คือ ความแตกต่างในด้านเชื้อชาติและความเชื่อทางศาสนาของประชากรแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีความแตกต่างและแตกแยกกันมากจนยากที่จะประสานกันได้ โดยหากจะแบ่งประชาชนอิรักออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ สามารถแบ่งได้เป็นชาวอาหรับที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณร้อยละ 80 (สำนักคิดชีอะฮ์ร้อยละ 60 และสำนักคิดซุนนีร้อยละ 20) ชาวเคิร์ดร้อยละ 17 ชาวอิหร่าน ชาวเบดูอินและอื่น ๆ ร้อยละ 3 ซึ่งแยกกันอาศัยอยู่ในพื้นที่ตามส่วนต่าง ๆ ของประเทศอิรัก¹⁸ ดังรูปด้านล่าง

ภาพที่ 5: ภาพแสดงที่ตั้งและสัดส่วนของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ในอิรัก

ที่มา: <http://www.cnn.com/SPECIALS/>

[2003/iraq/maps/index.html](http://www.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/maps/index.html)

¹⁷ Moataz Abdel Fattah, *Democratic Values in the Muslim World*, (The American University in Cairo Press, 2006), pp 48-53.

¹⁸ <http://www.cnn.com/SPECIALS/2003/iraq/maps/index.html>

ในอดีตที่ผ่านมา อิรักเป็นประเทศที่มีปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศสูง หลังสิ้นสุดสงครามอิรักหรือสงครามอ่าวครั้งที่ 2 (1 พฤษภาคม 2546) การล้มล้างระบบการปกครองของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งมีฐานอำนาจการปกครองที่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอิสลามส่วนน้อยที่ปฏิบัติตามสำนักคิดซุนนี โดยสหรัฐฯ และกองกำลังพันธมิตร ทำให้เกิดช่องว่างทางอำนาจการเมืองภายในประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งสภาปกครองอิรัก (Iraqi Governing Council - IGC) ที่สหรัฐฯ จัดตั้งขึ้นในช่วงการบริหารของคณะบริหารประเทศชั่วคราวของกองกำลังพันธมิตร (CPA) ตลอดจนรัฐบาลเฉพาะกาลของอิรัก (Iraqi Interim Government) ซึ่งรับมอบอำนาจจาก CPA เมื่อ 28 มิถุนายน 2547 เนื่องจากไม่สามารถประสานผลประโยชน์และความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในอิรักที่มีอยู่อย่างหลากหลายได้อย่างลงตัว และก็ยังได้รับการต่อต้านจากบางกลุ่มในอิรัก ที่เห็นว่ารัฐบาลเฉพาะกาลของอิรักนั้น ขาดอำนาจการปกครองที่ชอบธรรม ที่ผ่านมามีการโจมตีและลอบสังหารผู้นำทางการเมืองภายในอิรักหลายคน รวมทั้งมีการระเบิดในช่วงเทศกาลอาชูรอ (Ashoura) ในเมืองกัรบะลา (Karbala) ทำให้ชาวชีอะฮ์เสียชีวิตจำนวนนับร้อยคน และการระเบิดพลีชีพที่สำนักงานพรรคการเมือง 2 แห่งของชาวเคิร์ดทางตอนเหนือ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547 ซึ่งชาวเคิร์ดในอิรักเข้าร่วมฉลองเทศกาลอีดิลอัฎฮา (Eid-al-Adha) ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก¹⁹

เมื่อกลุ่มเชื้อชาติและศาสนาต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น เข้ามาสู่กระบวนการต่อสู้ทางการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จากที่นำจะมีความแตกแยกและแตกต่างของกลุ่มเพียง 3 กลุ่ม กลับสร้างให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมากถึง 66 พรรคการเมืองเป็นอย่างน้อย²⁰ โดยสามารถแยกกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองของกลุ่มเชื้อชาติต่าง ๆ เหล่านี้ได้ออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ และประกอบด้วยกลุ่มย่อย ๆ อีกหลายกลุ่มได้แก่

กลุ่มการเมืองชีอะฮ์ ภายในในกลุ่มการเมืองชีอะฮ์เองก็ยังมีแตกแยกออกเป็นอย่างน้อย 7 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีผู้นำและมีแนวทางในการดำเนินการของตนเอง มีอิทธิพลในเมืองทางภาคกลางและตอนใต้ของอิรัก²¹ ที่สำคัญได้แก่

¹⁹ http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3448879.stm

²⁰ <http://www.psr.keele.ac.uk/parties.htm>

²¹ <http://www.globalsecurity.org/military/world/iraq/party.htm>

1. กลุ่มซิสตานี (Sistani): นำโดยอะญาตุลลอฮ์ อะลี อัล-ซิสตานี (Ayatollah Ali al-Sistani) เป็นกลุ่มชีอะฮ์ที่ได้รับการสนับสนุนมากในอิรัก มีอิทธิพลในเมืองนัจฟ (Najaf) ไม่มีกองกำลังติดอาวุธ มีแนวทางประนีประนอมในความร่วมมือกับสหรัฐฯ โดยมีเงื่อนไขที่ต้องการปกครองตนเอง ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2548 มีแนวร่วมคนสำคัญ คือ ฮุสเซน อัล-ซาร์ฮาสตานี (Hussein al-Shahristani) โดยจะเห็นว่า อัล-ซิสตานี ได้แสดงบทบาทที่แตกต่างออกไปจาก **นักการศาสนาที่สำคัญของอิหร่าน** โดยที่ อัล-ซิสตานี ไม่ออกมาแสดงบทบาททางการเมือง **โดยตรง** ทำให้ภาพที่ออกมามีความแตกต่างจากอิหร่าน คือ มีภาพของการเป็นรัฐที่แยกประเด็นทางการเมืองออกจากความเชื่อทางศาสนา (Secular State) นั่นเอง

2. กลุ่มพรรคเนชั่นแนลลิสต์แห่งชาวอิรัก (Iraqi National List): นำโดยนายอียาด อาละวี ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลเฉพาะกาลที่สหรัฐฯ ได้ตั้งขึ้นภายหลังจากที่โค่นล้มระบอบซัดดัมได้ในปี 2546

3. กลุ่มพรรคดะอ์วะฮ์ (Dawa Party): นำโดยนายอิบรอฮีม อัล-ญะอ์ฟะรี (Ibrahim Al-Jaafari) นายกรัฐมนตรีในรัฐบาลชั่วคราวของอิรัก อายุ 58 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับคะแนนเสียงในการเลือกตั้งเมื่อปี 2548 เป็นจำนวนมากได้มีการร่วมมือกับกลุ่มของซิสตานี และกลุ่มสภาสูงสุดเพื่อการปฏิวัติอิสลามของอิรัก (Supreme Council for the Islamic Revolution Iraq) หรือ SCIRI ของกลุ่ม อัล หะกิม

4. กลุ่มพรรคสภาแห่งชาติอิรัก (Iraqi National Congress): นำโดย นายอะห์เหม็ด ชาละบี (Ahmed Chalabi) ซึ่งเป็นผู้ทำการต่อต้านรัฐบาลของอดีตประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน

5. กลุ่มสภาสูงสุดเพื่อการปฏิวัติอิสลามของอิรัก (Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq) หรือ SCIRI: นำโดยนายมุฮัมมัด อัล หะกิม (Muhammad al Hakim) ซึ่งได้ลี้ภัยไปอยู่อิหร่านราว 20 ปี โดยได้ทำการต่อสู้ทางการเมืองในนามพรรคพันธมิตรเอกภาพของชาวอิรัก (United Iraqi Alliance) หรือ UIA มีอิทธิพลที่เมืองกูต (Kut) และเมืองบาฏบะฮ์ (Baquba) เป็นกลุ่มที่สนับสนุนอิหร่าน ต้องการจัดตั้งรัฐอิสลาม มีกองกำลังติดอาวุธบัตร์ (Badr Brigade) ต่อต้านสหรัฐฯ และมีศักยภาพในการต่อสู้ทางอาวุธสูง²² กลุ่มนี้มีอิทธิพลลดลงเมื่ออะญาตุลลอฮ์

²² <http://middleeastreference.org.uk/iraqioopposition.html> accessed on 10 December 2005.

อะลี อัล-หะกิมนักการศาสนาสำนักคิดชีอะฮ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากอิหร่านถูกลอบสังหารเมื่อเดือนสิงหาคม 2546 ในการเลือกตั้งวันที่ 15 ธันวาคม 2548 ได้มีการร่วมมือกับกลุ่มของชีฮิตานีและกลุ่มดะอ์วะฮ์ (Dawa) ของนายอิบรอฮีม อัล-ญะอ์ฟะรี ปัจจุบันมีนายอับเดล อัลหะกิม (Abdel al-Hakim) เป็นหัวหน้าพรรค

กลุ่มการเมืองสำนักคิดซุนนี มีกลุ่มทางการเมืองที่สำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มพรรคแนวหน้าสมานฉันท์แห่งชาวอิรัก (Iraqi Consensus Front): ภายใต้การนำของนายอัดนัน ดาลัยมี (Adnan Dulaimi)
2. กลุ่มพรรคแนวหน้าของชาวอิรัก (Iraqi Front) ภายใต้การนำของนายศอลิห์ มุฏลัก (Saleh Mutlaq)

แม้ว่ามุสลิมซุนนีจะมีตัวแทนอยู่ในสมัชชาแห่งชาติของอิรักในจำนวนที่น้อย แต่ก็ยังน่าจะมีบทบาททางการเมืองในอิรักต่อไป เนื่องจาก พันธมิตรของกลุ่มมุสลิมชีอะฮ์ยังไม่ประสานกันได้เข้มแข็งเท่าที่ควร

กลุ่มการเมืองชาวเคิร์ด แม้ว่าในอิรักจะมีประชากรชาวเคิร์ดเป็นจำนวนเพียงร้อยละ 20-25 ของประชากรทั้งหมดที่มีสิทธิเลือกตั้ง 15 ล้านคน แต่ก็เป็นที่คาดกันว่าจะเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลในสภาของอิรักไม่น้อยเช่นกัน พรรคการเมืองของชาวเคิร์ดที่สำคัญ ได้แก่

พรรคพันธมิตรรักชาติแห่งคูร์ดิสถาน (Democratic Patriotic Alliance of Kurdistan): ซึ่งมีพัฒนาการมาจาก พรรคพันธมิตรคูร์ดิสถาน (Kurdistan Alliance) ภายใต้การนำของประธานาธิบดีคนปัจจุบันของอิรัก คือ นายญะลาล ฆอลาบานี ซึ่งนับเป็นชาวเคิร์ดคนแรกที่ก้าวขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี และเป็นผู้นำรัฐอาหรับคนแรกที่ไม่ได้เป็นคนอาหรับ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองมิติใหม่ที่สำคัญ ที่แสดงให้เห็นว่าชาวเคิร์ดได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ผู้รุกรานประเทศอิรักนั่นเอง

พรรคพันธมิตรคูร์ดิสถาน นี้พัฒนามาจากพรรคสหภาพรักชาติแห่งคูร์ดิสถาน (Patriotic Union of Kurdistan) หรือ PUK²³ ซึ่งเคยรวมอยู่กับพรรคประชาธิปไตยชาวเคิร์ด (KDP) อันเป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดและมีบทบาทมากที่สุดของชาวเคิร์ดในอิรัก โดยพรรค PUK ได้ทำการต่อสู้ทางการเมืองเรียกร้องสิทธิของชาวเคิร์ดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520

²³ ไชยวัฒน์ คำชูและประทุมพร วัชรเสถียร. อิรักวิกฤตถาวร? (กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2546), น 150.

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการทางประชาธิปไตยได้สร้างความแตกแยกให้กับกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น และแต่ละกลุ่มก็ได้ทำการต่อสู้กันทางการเมืองอย่างรุนแรงทั้งในและนอกระบบ

นอกจากนี้ ในการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลของนายกรัฐมนตรีอัล-ญะอ์ฟะรี ที่เป็นไปด้วยความล่าช้า เนื่องมาจากความขัดแย้งในการจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีและแบ่งผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่ลงตัว อย่างไรก็ตาม เพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นให้ทันกำหนดที่จะต้องมีการตั้งคณะรัฐมนตรีให้ทันภายในวันที่ 7 พฤษภาคม 2548 แต่ละฝ่ายก็ยินยอมและประนีประนอมกันโดยนายกรัฐมนตรีอัล-ญะอ์ฟะรี แต่งตั้งคณะรัฐมนตรีได้เกือบครบทั้งหมด เหลือเพียงรัฐมนตรีกระทรวงสิทธิมนุษยชน (Human Rights Minister) ซึ่งนายฮาซิม อัล-ชิบลี (Hashim al-Shible) ได้ปฏิเสธที่จะรับตำแหน่งดังกล่าว

ในการจัดสรรตำแหน่งต่าง ๆ นั้น กลุ่มชีอะฮ์ได้รับตำแหน่งรวม 18 ตำแหน่ง กลุ่มเคิร์ด 9 ตำแหน่ง กลุ่มซุนนี 8 ตำแหน่ง และกลุ่มคริสเตียนและเติร์กมานอีกกลุ่มละ 1 ตำแหน่ง โดยตำแหน่งสำคัญ ๆ ส่วนใหญ่เป็นของกลุ่มชีอะฮ์ เช่น ด้านน้ำมัน ด้านสาธารณูปโภค เป็นต้น โดยเฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เช่นเดียวกับกลุ่มเคิร์ดที่ได้รับตำแหน่งสำคัญ เช่น ประธานาธิบดี

สำหรับนายอียาด อาละวี ชาวชีอะฮ์ ผู้นำกลุ่มเนชั่นแนลลิสต์แห่งชาติอิรัก (Iraqi National List) อดีตนายกรัฐมนตรีอิรักในรัฐบาลเฉพาะกาลของอิรัก (Iraqi Interim Government) ที่สหรัฐฯ ได้ตั้งขึ้นภายหลังจากที่ได้โค่นล้มระบอบซัดดัมได้ในปี 2546 ซึ่งดำเนินบทบาททางการเมืองเป็นเอกเทศ โดยไม่ขึ้นอยู่กับพรรคพันธมิตรเอกภาพของชาวอิรัก (UIA) ซึ่งมีนายมุฮัมมัด อัล-หะกิม ผู้นำกลุ่มสภาสูงสุดเพื่อการปฏิวัติอิสลามของอิรัก (SCIRI) เป็นแกนนำคนสำคัญ ได้พยายามต่อรองขอตำแหน่งสำคัญ ๆ ในรัฐบาลเฉพาะกาล แต่ไม่ประสบผลสำเร็จทำให้นายอียาด อาละวีกลายเป็นผู้นำฝ่ายค้านในรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีอัล-ญะอ์ฟะรี

สำหรับบทบาทและความสำคัญของบุคคลต่าง ๆ ทางการเมืองในอิรัก อาทิ

กลุ่มซุนนี: ที่มีนายกอซี ญาวีร รองประธานาธิบดีชาวซุนนี ซึ่งเป็นผู้นำเผ่าที่ใหญ่ที่สุด และมีอิทธิพลครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ชายแดนซีเรียจนถึงซาอุดีอาระเบีย รวมทั้งนายอาบิด อัล-ญิบอรี (Abed al-Jibouri) รองนายกรัฐมนตรี และนายซาดูน อัลเดาเลมี (Saadoun al-Douleimi) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่มีอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองสูง ซึ่งนายอัล-ญะอ์ฟะรี

นายกรัฐมนตรีอิรัก รวมทั้งสหรัฐฯ ต้องการให้บุคคลเหล่านี้เป็นแนวร่วมในการเจรจากับกลุ่มต่อต้านต่าง ๆ ที่ส่วนใหญ่เป็นชาวซุนนี

กลุ่มชีอะฮ์: มีนายอะห์เหม็ด ชาละบี ผู้นำพรรค พรรคสภาแห่งชาติอิรัก รองนายกรัฐมนตรีที่ดูแลด้านความมั่นคง ซึ่งเคยได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ แต่ในปัจจุบันเชื่อว่าน่าจะได้รับการสนับสนุนจากอะญาตุลลอฮ์ อะลี อัล-ซิสตานี ผู้นำศาสนาสูงสุดของชาวชีอะฮ์ และนายอับเดล อัลหะกิม หัวหน้ากลุ่มสภาสูงสุดเพื่อการปฏิวัติอิสลามของอิรัก (SCIRI) ซึ่งมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในนามพรรคพันธมิตรเอกภาพของชาวอิรัก (United Iraqi Alliance) หรือ UIA ที่ได้รับความนิยมสูงสุดในสมัชชาแห่งชาติอิรัก รวมทั้งนายอัล-ญะฮ์ฟะรี นายกรัฐมนตรีอิรัก ซึ่งมีอิทธิพลในกลุ่มชาวชีอะฮ์ รองจากผู้นำศาสนาสูงสุดของชีอะฮ์

กลุ่มเคิร์ด: ซึ่งมีนายญะลาล ฎอลาบานี ประธานาธิบดีอิรัก ผู้นำการต่อสู้ของชาวเคิร์ด ในยุคการปกครองของประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับสหรัฐฯ

เมื่อสหรัฐฯ ประกาศสงครามกับอิรัก กองกำลังต่อต้านได้แก่ กองกำลังป้องกันสาธารณรัฐ (Republican Guard) เป็นกำลังหลักร่วมกับกองกำลังทหารประจำการ ซึ่งก็ไม่ค่อยมีความจงรักภักดีกับประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซนเท่าใดนัก กับกลุ่มทหารบ้าน (เฟดาเยิน) แต่หลังจากสหรัฐฯ เข้ายึดครองอิรัก ก็ได้เกิดกลุ่มต่อต้านติดอาวุธ ประกอบด้วยกลุ่มต่อต้านภายในประเทศ และกลุ่มก่อการร้ายเข้าไปจากนอกประเทศ และบางกลุ่มน่าจะมีเครือข่ายที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่

1. กลุ่มอันซอรุลอิสลาม (Ansar al-Islam): เป็นกลุ่มที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอัล กอฮิดะฮ์ (Al Qaeda) ในช่วงก่อนสงคราม สหรัฐฯ เชื่อว่าอยู่เบื้องหลังเหตุระเบิดสำนักงานสหประชาชาติในกรุงแบกแดด รวมทั้งการโจมตีสถานีตำรวจอิรักหลายครั้งเมื่อปี 2546 และเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2547 สหรัฐฯ ได้จัดไว้ในบัญชีรายชื่อกลุ่มก่อการร้ายต่างชาติ (Foreign Terrorist Organization-FTO)

2. กลุ่มอันซอรุซซุนนะฮ์ (Ansar al-Sunna): เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอันซอรุลอิสลาม และเกี่ยวข้องกับเหตุระเบิดพลีชีพหลายครั้งในอิรัก รวมทั้งการโจมตีสำนักงานพรรคการเมืองชาวเคิร์ด 2 แห่ง ที่เมืองเออร์บิล ทางตอนเหนือของอิรักเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2547 ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากกว่า 100 คน

3. กลุ่มนายอะบู มุสอับ ซาร์กอวี (Abu Musab Zarqawi): ชาวจอร์แดน มีความเชื่อมโยงกับกลุ่มอันซอรุลอิสลาม และกลุ่มอัล กอฮิดะฮ์ ซึ่งสหรัฐฯ เชื่อว่านายซาร์กอวี เป็นผู้อยู่

เบื้องหลังการโจมตีกองกำลังสหรัฐฯ รวมทั้งการก่อการร้ายในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้ นายซาร์กอวี มีแผนการที่ปลุกกระดมให้กลุ่มมุสลิมซุนนีโจมตีมุสลิมชีอะฮ์ เพื่อนำไปสู่สงครามกลางเมือง โดยมีเป้าหมายเพื่อขัดขวางกระบวนการถ่ายโอนอำนาจในวันที่ 30 มิถุนายน 2547 โดยก่อนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 กลุ่มของนายซาร์กอวี ได้เผยแพร่ภาพการสังหารผู้ลงสมัครสมาชิกรัฐสภาอิรักภายใต้สังกัดพรรคของนายอียาด อาละวี นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น พร้อมออกมาเตือนว่าผู้ไปใช้สิทธิจะจบชีวิตในทำนองเดียวกันนี้ และได้มีการวางระเบิดคูหาเลือกตั้งกว่า 10 แห่งทั่วประเทศ ทำให้มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 30 คน และยังเตือนชาวอิรักไม่ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในครั้งนั้น²⁴ โดยนายซาร์กอวี พยายามปฏิบัติการอิสระจากกลุ่มอัล กออิดะฮ์และพัฒนาเครือข่ายของตนเองในอิรัก

4. กลุ่มอัล กออิดะฮ์ในอิรัก: มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดหาเงินทุนให้นักบวชต่างชาติ รวมทั้งการจ้างวานอดีตสมาชิกพรรคบาธ ในการโจมตีสหรัฐฯ และมีรายงานบางแหล่งอ้างว่า กลุ่มอัล กออิดะฮ์ในอิรัก มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับกลุ่มของนายซาร์กอวี ทว่า ยังไม่มีการออกมายอมรับอย่างเป็นทางการของความเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มทั้งสอง

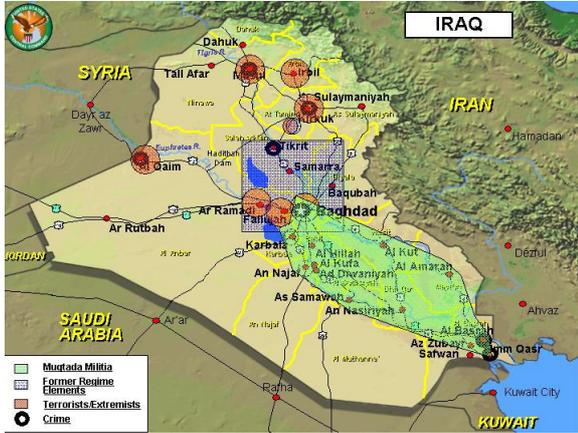
5. กลุ่มนักบวชรับจ้าง: คาดว่ามีเหลืออยู่ไม่มากนัก ในบริเวณเมืองอันบาร์ รอมาดิ (Anbar Ramadi) และฟัลลูยะฮ์ (Fallujah)

6. กลุ่มอดีตสมาชิกพรรคบาธ และอดีตทหารที่จงรักภักดีต่อประธานาธิบดีซัดดัม ฮุสเซน: คาดว่ายังมีบทบาท แม้จะถูกกองกำลังทหารสหรัฐฯ จับกุมและสังหารไปบางส่วน

7. กลุ่มศาสด์: นำโดยนักการศาสนา মুกตะฎาฮ์ อัดศาสด์ (Muqtada al Sadr) เป็นกลุ่มชีอะฮ์ จัดตั้งกองกำลังทหารมะฮ์ดี (Mahdi) ปฏิบัติการต่อต้านทหารพันธมิตร มีอิทธิพลในบริเวณตอนกลางอิรัก เช่นเมืองศาสด์ (Sadr City) (แบกแดด-Baghdad), นายัฟ (Najaf), กุฟะฮ์ (Kufa) มีกองกำลังติดอาวุธประมาณ 3,000 คน มีเป้าหมายในการตั้งรัฐอิสลาม เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการโจมตีลอบสังหารผู้นำชีอะฮ์อื่น รวมทั้งการลอบทำร้ายนักการศาสนา

²⁴ มติชน, 29 มกราคม 2005, น. 32 อ้างใน จรัญ มะลูลีม, การเลือกตั้งในอิรัก. ใน สุภางค์ จันทวานิช, ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, วิทยา สุจริตธนารักษ์, สมภพ มานะรังสรรค์, วิภา อุตมพันธ์ และ สุเนตร ชุตินธรานนท์ (บก.) วารสารเอเชียปริทัศน์. ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 (กรุงเทพฯ: สถาบันเอเชียศึกษา, 2004): 76-77.

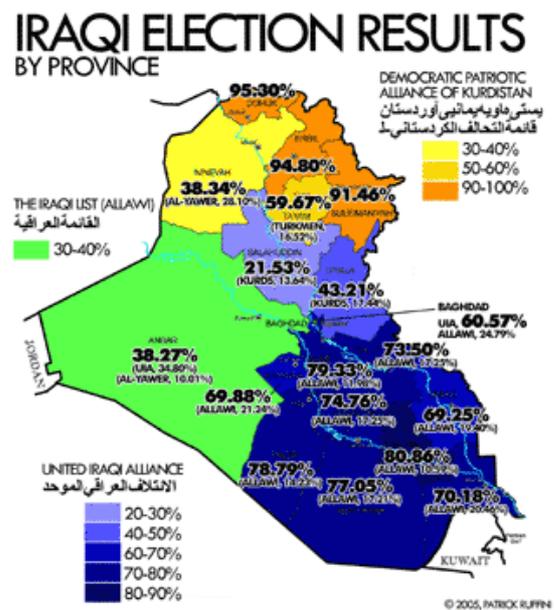
อะลี อัล-ซิสตานี (Ali Al-Sistani) และหลานของอัล-หะกิม (Al Hakim) ได้รับการสนับสนุนจากชาวชีอะฮ์ที่ยากจน ต่อต้านสหรัฐฯ และมีศักยภาพในการต่อสู้โดยกำลังอาวุธสูง

ภาพที่ 6: ภาพแสดงถึงกลุ่มต่อต้านและพื้นที่ปฏิบัติการของกลุ่มต่อต้านส่วนใหญ่ในอิรัก

ที่มา: www.ciaonet.org/.../pi_viol/pi_viol_01.html

ในการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศอิรักครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2548 นั้น ผลการเลือกตั้งได้แสดงให้เห็นถึงความแตกแยกในหมู่ประชาชนชาวอิรัก อันเนื่องมาจากกระบวนการประชาธิปไตย เนื่องจากผลการเลือกตั้งได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ประชาชนกลุ่มเชื้อชาติที่แตกต่างกัน ก็จะเลือกผู้แทนในกลุ่มของตนเองเท่านั้น และมีความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นความรุนแรงให้เห็นในภาพสื่อต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะการประท้วงถึงความไม่ชอบมาพากล และการโกงการเลือกตั้งจากกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มมุสลิมซุนนี จนทำให้การประกาศผลการเลือกตั้งครั้งนี้ล่าช้าไปถึงเกือบ 2 เดือน โดยสามารถประกาศผลอย่างเป็นทางการได้ในวันที่ 21 มกราคม 2549

ภาพที่ 7: ภาพแสดงผลการเลือกตั้งทั่วไปของอิรัก เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2548 แยกตามพื้นที่

ที่มา: <http://www.patrickruffini.com/archives/>

โดยในการเลือกตั้งครั้งนี้ได้มีกระแสต่อต้านจากประชาชนชาวซุนนีเกี่ยวกับการทุจริตของกลุ่มการเมืองชาวชีอะฮ์ที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการปลอมแปลงบัตรลงคะแนนและการสับเปลี่ยนหีบลงคะแนนในหลายเขตเลือกตั้ง จนทำให้ต้องมีคณะผู้ตรวจสอบจากนานาชาติขึ้นเพื่อดำเนินการสอบสวนการทุจริตดังกล่าว ซึ่งผลของการตรวจสอบในขณะนี้แม้ว่ายังไม่มีการประกาศแน่ชัด แต่ก็คาดว่าจะไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มและทิศทางการเมืองและการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ภายใต้รัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตยในอิรัก ซึ่งคาดว่าจะต้องใช้เวลา โดยมีการคาดการณ์จากสื่อตะวันตกว่าอาจกินเวลาจนถึงเดือนเมษายน 2549

สำหรับผลการเลือกตั้งที่ประกาศอย่างเป็นทางการนั้น ปรากฏว่าพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด ได้แก่ พรรคผสมชีอะฮ์ (The Shiite Coalition) ของชาวชีอะฮ์ ได้ 128 ที่นั่ง จากจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด 275 ที่นั่ง รองลงมาได้แก่ พรรคพันธมิตรชาวเคิร์ด (The Kurds Alliance) ของชาวเคิร์ด ได้ 53 ที่นั่ง และอันดับต่อมาได้แก่ พรรคแนวหน้าแห่งชาติ (The National Accord Front) และพรรคอิรักลิสต์ (The Iraqi List) ของชาวซุนนี ซึ่งได้รับการเลือกตั้ง 44 ที่นั่ง และ 25 ที่นั่งตามลำดับ นอกจากนี้เป็นพรรคขนาดเล็กและผู้สมัครอิสระรวม 25 ที่นั่ง ทั้งนี้ โดยที่รัฐธรรมนูญใหม่ของอิรักกำหนดให้การจัดตั้งรัฐบาลจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก 2 ใน 3 ของสภาฯ หรือ 184 จาก 275 ที่นั่งขึ้นไป

ตารางที่ 1: แสดงผลการเลือกตั้งทั่วไปในประเทศอิรัก เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2548
 ที่ได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการในวันที่ 30 มกราคม 2549²⁵

พรรคการเมือง	จำนวนคะแนน ที่ได้รับ	ร้อยละ	จำนวน (ที่นั่ง)	ผู้นำคนสำคัญ
พรรคพันธมิตรเอกภาพของชาวอิรัก (United Iraqi Alliance)	4,075,292	48.19	140	อับดุล อะซีส อัล หะกิม, อิบรอฮีม อัล-ญะอ์ฟะรี, สุสเซน อัล-ซาร์ฮาดานี, อะห์เหม็ด ซาละบี
พรรคพันธมิตรรักชาติแห่งคูรดิสถาน (Democratic Patriotic Alliance of Kurdistan)	2,175,551	25.73	75	ญะลาล ฆอลาบานี, มัสอูด บาร์ซานี
พรรคอิรักลิสต์ (Iraqi List)	1,168,943	13.82	40	อียาด อาละวี
พรรคชาวอิรัก (The Iraqis)	150,680	1.78	5	นายกอชี ญาวีร์
พรรคแนวหน้าชาวอิรักเชื้อสาย เติร์กมาน (Iraqi Turkmen Front)	93,480	1.11	3	ฟารุก อับดุลเลาะฮ์ อับดุลเราะฮ์มาน

²⁵ http://en.wikipedia.org/w/wiki.phtml?title=Template:Iraqi_legislative_election,_2005&action=accessed on 11 February 2006.

พรรคการเมือง	จำนวนคะแนน ที่ได้รับ	ร้อยละ	จำนวน (ที่นั่ง)	ผู้นำคนสำคัญ
พรรคกลุ่มผู้นำและกลุ่มทหารอิสระแห่งชาติ (National Independent Cadres and Elites)	69,938	0.83	3	ฟาตมะห์ อัลซัยยัด
พรรคสหภาพของประชาชน (People's Union)	69,920	0.83	2	หะมิด มาญิด มุซา
พรรคกลุ่มอิสลามแห่งคูร์ดิสถาน (Islamic Group of Kurdistan)	60,592	0.72	2	อะลี อับดุลอาซีซ
พรรคองค์การการกระทำแนวทาง อิสลามในอิรัก - กองบัญชาการกลาง (Islamic Action Organization In Iraq - Central Command)	43,205	0.51	2	
พรรคพันธมิตรประชาธิปไตยแห่งชาติ (National Democratic Alliance)	36,795	0.44	1	
พรรคเนซันแนล รอฟีดาน ลิสต์ (National Rafidain List)	36,255	0.43	1	โยนาเด็ม กอนา
พรรคกลุ่มสมานฉันท์และปลดปล่อย (Reconciliation and Liberation Bloc)	30,796	0.36	1	มิชฮาน ญิบอรี
พรรคสภาอิรักแห่งเอกภาพแห่งชาติ (Iraq Assembly of National Unity)	23,686	0.28	0	ดร. เนห์โร มุฮัมเหม็ด

พรรคการเมือง	จำนวนคะแนน ที่ได้รับ	ร้อยละ	จำนวน (ที่นั่ง)	ผู้นำคนสำคัญ
พรรคสภาแห่งประชาธิปไตยเสรี (Assembly of Independent Democrats)	23,302	0.28	0	อ็ดนาน ปาซาฮีซี
พรรคอิสลามของชาวอิรัก (Iraqi Islamic Party)	21,342	0.25	0	มูหซัน อับเดลหะมิด
พรรคขบวนการดะอ์วะฮ์อิสลาม (Islamic Dawa Movement)	19,373	0.23	0	อะดิล อับดุลเราะห์มาน
พรรคชุมนุมแห่งชาติของชาวอิรัก (Iraqi National Gathering)	18,862	0.22	0	ฮุสเซน อัล-ญิบอรี
พรรคสภาสาธารณรัฐอิรัก (Iraqi Republican Assembly)	15,452	0.18	0	สะอาด อัล-ญินนะตี
พรรคพระมหากษัตริย์ภายใต้ รัฐธรรมนูญ – อัล ชารีฟอาลี บิน อัลฮุสเซน (Constitutional Monarchy - Al- Sharif Ali bin Al-Husseini)	13,740	0.16	0	ชาร์ีฟ อะลี บิน อัลฮุสเซน
พรรคอื่น ๆ	309,062	3.65%	0	
รวม	8,456,266	100.00	275	
งดออกเสียง	94,305			—

ข้อสังเกตเกี่ยวกับแนวโน้มของพัฒนาการทางการเมืองในอิรักนั้น ปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดทิศทางสถานการณ์การเมืองความมั่นคงของอิรักในช่วงที่จะมีรัฐบาลชุดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งภายใต้รัฐธรรมนูญตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงในอิรักซึ่งกำหนดจะบริหารประเทศเป็นเวลา 4 ปี นั้น ขึ้นอยู่กับการมีส่วนร่วมของกลุ่มการเมืองชาวซุนนี ซึ่งสังเกตได้จากในช่วงที่ผ่านมาตั้งแต่มีการเลือกตั้งในอิรัก ซึ่งกลุ่มชาวซุนนีที่เคยเป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาลและเคยขู่ที่จะประท้วงคว่ำบาตรการเลือกตั้ง ตลอดจนการชุมนุม การใช้ความรุนแรง ก็ได้ตัดสินใจร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม ทัศนคติ สถานการณ์ความรุนแรงก็ยังคงดำเนินอยู่ และมีท่าทีที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากการก่อความรุนแรงที่เคยเกิดขึ้นจากการกระทำของกลุ่มก่อการร้ายซึ่งมุ่งเป้าที่หน่วยงานความมั่นคงของอิรัก กลายเป็นการล่าสังหารคู่แข่งทางการเมือง นอกเหนือจากการต่อสู้แข่งขันกันในเกมการเลือกตั้งของระบอบประชาธิปไตย และการใช้ความรุนแรงเพื่อขับไล่กองกำลังสหรัฐฯ และต่างชาติออกจากอิรัก ซึ่งการที่อิรักสามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมถาวรที่มาจากทั้งชีอะฮ์ ซุนนี และเคิร์ด ได้อย่างลงตัว ก็น่าจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านความปลอดภัยซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดต่อการฟื้นฟูบูรณะอิรักให้ดีขึ้นได้

3. ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ (Economic Capability): เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า อิรักเป็นดินแดนที่มีทรัพยากรน้ำมันสำรองมหาศาลเป็นจำนวนถึง 115 ล้านบาร์เรล เป็นอันดับ 4 ของโลกรองจากซาอุดีอาระเบีย แคนาดาและอิหร่าน²⁶ และมีปริมาณการผลิตน้ำมันได้ถึง 1.9-2.1 ล้านบาร์เรลต่อวัน²⁷

²⁶ <http://www.eia.doe.gov/emeu/cabs/Iraq/Oil.html> accessed on 14 February 2006.

²⁷ Ibid.

ตารางที่ 2: แสดงปริมาณน้ำมันสำรองสูงสุดตามรายประเทศ²⁸

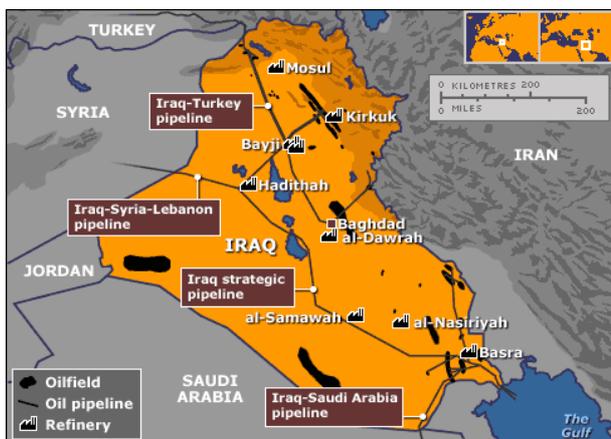
อันดับ	ประเทศ	ปริมาณสำรอง (ล้านบาร์เรล)
1.	ซาอุดีอาระเบีย	261.9
2.	แคนาดา	178.8 ¹
3.	อิหร่าน	125.8
4.	อิรัก	115.0
5.	คูเวต	101.5
6.	สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	97.8
7.	เวเนซุเอลา	77.2
8.	รัสเซีย	60.0
9.	ลิเบีย	39.0
10.	ไนจีเรีย	35.3

หมายเหตุ: ปริมาณน้ำมันสำรองเป็นการประมาณการณจากข้อมูลของปริมาณการผลิต เทคโนโลยีในการผลิตและ
ราคาน้ำมันในปัจจุบัน

ที่มา: Oil & Gas Journal, Vol. 102, No. 47 (Dec. 10, 2004). From: U.S. Energy Information Administration.

โดยพื้นที่ส่วนใหญ่ซึ่งมีแหล่งน้ำมันดิบมหาศาลของอิรักนั้นอยู่บริเวณตอนเหนืออันเป็น
พื้นที่ภายใต้การดูแลของชาวเคิร์ดและตอนใต้ของประเทศอันเป็นพื้นที่ภายใต้การดูแลของชาว
ชีอะฮ์เป็นส่วนใหญ่

²⁸ <http://www.eia.doe.gov/emeu/international/petroleu.html>

ภาพที่ 8: ภาพแสดงที่ตั้งของแหล่งน้ำมันสำคัญในอิรัก
ที่มา: http://debka.com/pictures/iraq_oil_map.gif

โดยที่ปัจจุบันรัฐธรรมนูญอิรัก มาตรา 109 ระบุไว้ว่า

“น้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นทรัพยากรของประชาชนชาวอิรักทุกคนในทุกภูมิภาคและทุกจังหวัด”
[“Oil and gas is the property of all the Iraqi people in all the regions and provinces”]²⁹

นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นในการแบ่งสรรจัดปันแหล่งน้ำมัน ในรัฐธรรมนูญของอิรัก มาตรา 110 วรรค 2 ซึ่งระบุไว้ว่า

“รัฐบาลกลางและรัฐบาลทุกภูมิภาคและทุกจังหวัดที่ผลิตจะร่วมกันร่างนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ที่จำเป็นเพื่อพัฒนาทรัพยากรน้ำมันและก๊าซ เพื่อนำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดสำหรับประชาชนชาวอิรัก โดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่สุดของหลักการทางการตลาดและการส่งเสริมการลงทุน”³⁰

²⁹ “Norwegian Company Begins Drilling in Iraq’s Kurdish North” in *Business Star*, 2 December 2005 และ “Kurd Oil deals anger Iraqi Leaders: Officials invite foreign firms to explore untapped reserves” in *Business Star*, on 4 February 2006.

³⁰ Ibid.

โดยข้อดีนั้น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญได้เปิดโอกาสให้รัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลกลางสร้างความร่วมมือกันเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนชาวอิรักโดยรวม ซึ่งในเชิงอุดมคติแล้ว แนวคิดเช่นนี้ย่อมเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะแก่ประชาชนชาวอิรัก แต่เมื่อพิจารณาถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปนั้น จะเห็นว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้สร้างปัญหาและความแตกแยกขึ้นมากกว่า โดยขณะนี้ฝ่ายเคิร์ดพยายามที่จะจัดสรรหารายได้จากน้ำมัน โดยเริ่มจากการให้สัญญาสัมปทานแก่บริษัทต่างชาติ เช่นที่ผ่านมา การให้กับบริษัท Det Norske Oljeselskap – DNO ของนอร์เวย์ บริษัท Petoil and General Energy Corp., ของตุรกี บริษัท Woodside ของออสเตรเลีย และบริษัท Western Oilsands และบริษัท Heritage Oil Corps. ของแคนาดา ซึ่งสร้างความโกรธเคืองให้ผู้นำของรัฐบาลกลางอิรักเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นสัญญาสัมปทานที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลกลางของอิรักก่อน³¹

นอกจากนี้ เป็นที่ทราบกันดีว่า ความพยายามในการแบ่งแยก “เขตอำนาจการปกครองอิสระ” ของชาวเคิร์ดในอิรักนั้น เป็นความพยายามและเป็นประเด็นที่มีความขัดแย้งในการเมืองภายในของอิรักมากที่สุดและยาวนานที่สุดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะข้อคัดค้านจากฝ่ายซุนนีและฝ่ายชีอะฮ์ ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการแบ่งแยกเขตอำนาจการปกครองดังกล่าว กล่าวคือ ฝ่ายเคิร์ด พยายามจะคงเขตปกครองตนเองทางตอนเหนือ ในขณะที่ฝ่ายชีอะฮ์ พยายามจะมีเขตปกครองตนเองทางตอนใต้ และแบ่งให้ฝ่ายซุนนีมีเขตปกครองตนเองทางภาคกลาง เรื่องนี้ถือเป็นประเด็นข้อโต้แย้งและสร้างความไม่พอใจให้ฝ่ายซุนนีมากที่สุด เนื่องจากดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าแหล่งทรัพยากรน้ำมันอยู่บริเวณทางตอนเหนือและทางตอนใต้ของอิรัก โดยบริเวณเขตภาคกลางของซุนนีเป็นบริเวณที่มีความยากจนและไม่มีศักยภาพพัฒนาเป็นแหล่งทรัพยากรน้ำมันในเชิงพาณิชย์เหมือนเขตอื่น

และจากประเด็นความขัดแย้งเรื่องเขตอำนาจปกครองนั้น ได้นำมาซึ่งประเด็นขัดแย้งเพิ่มขึ้นในเรื่อง การแบ่งปันจัดสรรทรัพยากรน้ำมันและรายได้จากน้ำมันของประเทศอิรัก ซึ่งมีแหล่งน้ำมันดิบรวม 265 พันล้านบาร์เรล และเป็นปริมาณน้ำมันสำรองที่มีการสำรวจแล้ว 125 พันล้านบาร์เรล ทั้งหมดรวมอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ของอิรัก โดยมีประมาณ 36 พันล้านบาร์เรล

³¹ <http://www.iraqdirectory.com/DisplayNews.aspx?id=1026> accessed on 18 March

อยู่บริเวณตอนเหนือของประเทศ คือ ในเขตเคอร์คุก (Kirkuk) ของฝ่ายเคิร์ด นอกจากนั้นอยู่ในเขตการปกครองของฝ่ายชีอะฮ์ สำหรับในตอนกลางของประเทศในเขตปกครองของซุนนีนั้น แม้ยังไม่มี การสำรวจแหล่งน้ำมันจริงจัง แต่ก็คาดกันว่าเป็นเขตไม่มีน้ำมัน ซึ่งย่อมสร้างความไม่พอใจแก่ชาวซุนนีที่เป็นผู้สูญเสียประโยชน์สูงสุดในประเด็นนี้แน่นอน โดยจะเห็นได้ว่าได้มีการออกมาแสดงความไม่พอใจเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำมันของอิรักในหมู่ประชาชนชาวอิรักโดยทั่วไป โดยเฉพาะชาวซุนนีอย่างต่อเนื่องและยากที่จะจบลงในเวลาอันใกล้อย่างแน่นอน³²

³² <http://www.iraq-enterprise.com/oil/newsarchive.cfm> และ

http://www.opendemocracy.net/conflict-iraq/deadline_2771.jsp accessed on 19 March 2006.